

Γιόχαν Στράους: «Η ΝΥΧΤΕΡΙΔΑ»

Λυρική σκηνή — Θέατρο Βασιλικό

ΤΟΥ κ. ΣΩΚΡ. ΚΑΡΑΝΤΙΝΟΥ

Το ελληνικό Μελόδραμα έζησε πολύν καιρό περιφρονημένο από μιά μερίδα της ελληνικής κοινωνίας και από τον κόσμο των ανόμων του πνεύματος. Άλλά αγαπήθηκε από ένα μεγάλο κοινό που ανανεώνεται πάντα και του παραμένει πιστό. Μέσα στον νεοπλουτισμό που κυβερνάει τις καλλιτεχνικές εκδηλώσεις της εποχής μας, έγινε ακόμα πιο δαπανηρό και πιο δύσκολο απ' ό,τι από φυσικό του είναι, και η ιστορία του στον τόπο μας έχει πολλές σελίδες ηρωικές με τον αγώνα που έκανε, φτωχό αυτό, για να μην εξοφάνισθει. Κι έχει η ιστορία του και κάποιες λαμπρές περιόδους των λίγο παλιότερων καιρών με τις φωνές του Χατζηλουκά, του Μωραΐτη, της θεϊκής Έκεινης, Έλένης Βλαχοπούλου, του Μιχαήλ του Βλαχοπούλου, του Άγγελόπουλου, του Οικονομίδη κ.ά. Κι έχει και σήμερα να καμαρώσει τις τόσες φωνές που έχει στείλει στα ξένα θέατρα και τις τόσες που κατασπαρώνουν στην αλή των Ολυμπίων, που αν μας έφευγαν κι' αυτές μιά μέρα, θα καταλαβαίναμε την αξία τους.

Το ελληνικό Μελόδραμα, λοιπόν, ήταν καιρός να ενισχυθεί και να οργανωθεί και να παρουσιαστεί τέτοιο που θα μπορούσε να είναι. Και κοντά στα Μελόδραμα ή όπερέτα.

Την πρωτοβουλία την ανέλαβε το κράτος, ιδρύοντας τη Βα-

σιλική Λυρική Σκηνή που έκανε την περασμένη εβδομάδα την επίσημη και με πανηγυρικό τρόπο γιορτασμένη, έναρξη των εργασιών της.

Νομίζω πως η παράσταση της «Νυχτερίδας» δεν ήθελε να είναι στα σοβωρά ή εμφάνιση της Λυρικής μας σκηνής, παρά μιά γιορτή που να χαιρετάει την ίδρυσή της. Η σύνθεση του θιάσου δεν ήταν καθόλου ανάλογη ούτε με τις απαιτήσεις του είδους, ούτε με τις αξιώσεις με τις οποίες θα ήθελε να παρουσιαστεί μιά κρατική λυρική σκηνή που διαθέτει κόρος, χρήμα και χρόνο. Νομίζω ότι αυτή θα πραγματοποιηθεί με τον καιρό, όταν θα συμπληρωθεί ο θιάσος με στελέχη επαγγελματικά του τραγουδιού, με στοιχεία περισσότερα και με πείρα.

Μέσα σ' αυτά τα πλαίσια η παράσταση της «Νυχτερίδας» δεν μπορούσε να ήταν αλλοιώτικη. Τα δεδομένα αυτά ασφαλώς θα εξονόκασαν τον σκηνοθέτη να παραδεχτεί την διασκευή του Κύργιου και να μας εμφανίσει το έργο με άλλη μορφή από την κλασική δική του (που μόνη αυτή θα ταίριαζε σε ένα επίσημο θέατρο) και με τις σκηνοθετικές επινοήσεις του Ράινχαρτ, που δυσκολεύομαι να πιστέψω ότι αν είχαμε θιασό με φωνές και με ανάλογη δυναμικότητα, θα είμαστε υποχρεωμένοι να παραδεχτούμε.

Ο Ράινχαρτ, όπως και άλλοτε έτυχε να γράφω, ότι κάνει μπορεί και το επιβάλλει με το προσωπικό του δομάνιο, αλλά όχι με την εσωτερική αξία της τέχνης του. Είναι τα περισσότερα επινοήσεις παρείσακτες στη σκηνή και στο έργο, που όταν τις πάρει άλλος να τις πραγματοποιήσει, χάνουν και τη μαγεία της προσωπικότητας του σκηνοθέτη και δεν στέκονται πουθενά. Όλοι οι μαθητές του Ράινχαρτ — οι μιμητές του, πιο σωστά — βρέθηκαν πάντοτε έτσι εκτεθειμένοι.

Η άποψη αυτή της ερμηνείας που επικράτησε στην παράσταση και που αναγκαστικά ξεπερνούσε ως και τον ίδιο τον Ράινχαρτ, στέρησε το έργο από πολλή γάρη για δυο λόγους. Ο ένας ότι περιορίστηκε το μουσικό μέρος της παράστασης και ο άλλος: ότι από τις πράξεις και τα παρεμβαλλόμενα στοιχεία έλειπε ο χαρακτήρας και το μέτρο. Ένας βιεννέζος τενόρος που του άρεσει να τραγουδάει όπου κι' αν βρεθεί και ανακατεύει μέσα σ' όλο το έργο του Στράους μοτίβα από τους Παλιάτσους, τον Μπαρμπιέρη, το Ριγκολέττο, την Τραβιάτα, αν ξέρει να το κάνει περαστικά και περιοριστεί σε

δυο μπαπούτες, μπορεί να έχει χάση, αν όμως στα παράσια αυτά κομμάτια δώσει περισσότερη σημασία και σοβαρότητα, τότε αυτά γίνονται ένα πομπιό από το συνηθισμένο μελοδραματικό ρεπερτόριο που σπάει πολύ την ενότητα και το χαρακτήρα του έργου. Το ίδιο κι' όταν η παράσταση διακόπτεται για να τραγουδηθεί ολόκληρη η Καβρίνα του Μπαρμπιέρη από τον βαρύτονο και ο κόσμος παρασύρεται στο να ξεχνάει τον Στράους και να χειροκροτεί τον Ροσσίνι.

Σ' όλα τα σημεία που οι διαλεγτοί ήθοποιοι της πρόζας έπρεπε να τραγουδήσουν, ή να παγγείλουν ρυθμικά ένα ρετουτατίβο, ή τραγουδήσει, ή έγινε για χάρη τους ρετουτατίβο, ή φωνή τους χανόταν, ένα μισυριό στο ξέσπασμα ακούσαμε να σημοδεύουν τα μουσικά μέτρα και την όρχηστρα να σκεπάζει φωνές και λόγια. Ο Ράινχαρτ κι' έτσι ανεβάζοντας το έργο χρησιμοποίησε φωνές άσκημένες και βιτουδικές. Γιατί ξέρει πως ο ήθοποιός σε παρόμοιο έργο και παρόμοιο ανέβασμα πρέπει να είναι πολύ ξελευτερωμένος από τις δυσκολίες της τεχνικής για να μπορέσει να δώσει τη γάρη και το χαρακτήρα στο παίξιμό του. Το ίδιο και περισσότερο από μιά όπερα βαρεία. Οι μιμητές του όμως παρανοούν.

Από τους ήθοποιούς της «Νυχτερίδας» ξεχώρισε ή δ. Ζωή Βλαχοπούλου με τη γάρη της και τη φωνή της. Η κ. Εουτυρά — Γαλανού τραγούδησε με πολιτισμό. Ο κ. Κορώνης με την ωραία του φωνή στις πράξεις του ήταν στριγγός, ο κ. Στυλιανόπουλος έκανε άταίριαστη και όπερέτα σ' ένα περιβάλλον που δεν τη σήκωνε καθόλου. Κόρα και μπαλέτα εμφανίστηκαν μελετημένα. Οι έντυπώσεις αυτές δεν παρακολουθούν περισσότερο την μουσική έκταση στις λεπτομέρειες, γιατί δεν έχουν το κόρος της ευθύνης.

Νομίζω, ωστόσο, ότι είναι βέβατο πως ούτε το κ. Μόρντο, ούτε το κ. Μάχοφ ή ικανότητα μπορεί να κριθεί από την εμφάνιση μόνο της «Νυχτερίδας». Ότι η όρχηστρα είχε νεύρο και ταλμό μπορεί ο καθένας να το ξεχωρίσει προς τιμή του μαστρού Πρέφφερ. Το σκηνικό του Κλώνη ήταν στενόχωρο και βαρύ και πάντα και στα κόστούμια θαυμάστηκε η καλύτερα.

Η παράσταση της «Νυχτερίδας» ήταν μιά γιορτή για την ίδρυση της λυρικής σκηνής. Ο κόσμος περιμένει να χειροκροτήσει από την καρδιά του και την ίδια τη λυρική σκηνή.

ΣΩΚΡ. ΚΑΡΑΝΤΙΝΟΣ